

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

УДК 378.016 : [373.2:792]

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

TRAINING OF FUTURE NURSERY SCHOOL TEACHERS FOR THE ORGANIZATION OF THE PRESCHOOL AGE CHILDREN THEATRICAL ACTIVITY

Л.В. Любчак

Актуальність теми *Urgency of the research.* The solution of complex problems of modern educational institutions requires a significant increase in professionalism of pedagogical workers. Among the requirements that are being put forward for a modern specialist is high professional competence and creativity. At the stage of future educators training in the universities, it is necessary to create conditions for their creative expression. Purposeful training of students for the organization of theatrical activity of preschool children will contribute to this process.

Дослідження. Розв'язання складних проблем сучасних закладів освіти вимагає суттєвого підвищення професіоналізму педагогічних працівників. Серед вимог, які висуваються до сучасного фахівця є висока професійна компетентність та здатність до творчості. На етапі навчання майбутніх вихователів у закладах вищої освіти варто створювати умови для їх творчого самовираження. Цілеспрямована підготовка студентів до організації театралізованої діяльності дітей дошкільного віку сприятиме цьому процесу.

Постановка проблеми. *Target setting.* Traditional system of future teachers training primarily focuses on theoretical understanding by the students of the educational processes' essence, the learning system of pedagogical knowledge, skills and abilities. For a modern educator, it's important to master the art of self-expression, the ability to reincarnate, collaborate with students and colleagues, and empathize with them. In the field of theatrical pedagogy, every future educator can find for him-/herself means

Традиційна система підготовки майбутнього педагога здебільшого спрямовується на теоретичне осмислення студентами сутності навчально-виховного процесу, на засвоєння системи педагогічних знань, умінь та навичок. Для сучасного вихователя важливо володіти мистецтвом самовираження, здатністю до перевтілення, співтворчості з вихованцями, колегами, співпереживання з ними. У

царині театральної педагогіки кожен майбутній вихователь може знайти для себе засоби розкриття власних педагогічних здібностей, творчого потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійного становлення майбутнього педагога досліджена в різних аспектах багатьма вченими (О. О. Абдуліна, В. Ц. Абрамян, І. А. Зязюн, В. А. Кан-Калик, О. В. Киричук, Н. В. Кузьміна, Ю. М. Кулюткін, В. І. Лозова, О. Г. Мороз, В. О. Слатьоїн, Г. С. Сухобська, Н. М. Тарасевич та ін.). Місце і роль театралізованих ігор у становленні особистості дитини дошкільного віку вивчали Л. В. Артемова, Н. В. Гавриш, Р. Й. Жуковська, Н. С. Карпинська, Л. С. Фурміна.

Постановка завдання. Метою даної роботи є узагальнення досліджень щодо рівня готовності майбутніх вихователів до організації театралізованої діяльності в умовах сучасних закладів дошкільної освіти та окреслення педагогічних умов ефективної підготовки студентів до означеного виду діяльності на етапі вузівської підготовки.

Виклад основного матеріалу. Для підвищення рівня готовності майбутніх вихователів до організації театралізованої діяльності в сучасних закладах дошкільної освіти пропонується не включати у навчальний план ЗВО нові навчальні дисципліни, а в контексті існуючих дисциплін педагогічного циклу та у процесі проходження педагогічної практики пропонувати студентам практичні завдання з організації різних видів театралізованої

of disclosing his/her own pedagogical abilities and creative potential.

Actual scientific researches and issues analysis. The problem of professional formation of a future teacher is being examined from various perspectives by many scientists (O. O. Abdulina, V. T. Abramyan, I. A. Zyazyun, V. A. Kan-Kalyk, O. V. Kyrychuk, N. V. Kuzmin, Y. M. Kulyutkin, V. I. Lozova, O. G. Moroz, V. O. Slastoin, G. S. Sukhobska, N. M. Tarasevich, etc.). The place and role of dramatized games in development of preschool age child's personality were studied by L. V. Artemova, N. V. Gavrish, R. J. Zhukovska, N. S. Karpinskaya, L. S. Furmin.

The research objective. The purpose of this work is to synthesize research on readiness of future educators to organize theatrical activity in the modern institutions of preschool education and to outline the pedagogical conditions for effective preparation of students for this type of activity at the stage of university training.

The statement of basic materials. In order to increase readiness of future educators to organize theatrical activity in modern pre-school establishments, it is proposed not to include new educational disciplines to the universities' curriculum, but to offer practical tasks for students to organize various kinds of children's theatrical activity in context of an existing disciplines of pedagogical cycle and in the process of pedagogical practice. Excursions to a puppet theater,

діяльності дітей. Дієвими формами і методами роботи на практичних заняттях з “Педагогічної майстерності” вважаємо екскурсії до лялькового театру, виготовлення різних видів лялькового театру з подальшою їх презентацією, демонстрацію фрагментів лялькових вистав під час проведення занять та конкурсу педагогічної майстерності, вивчення передового педагогічного досвіду тощо.

Висновки. Успішність підготовки майбутніх вихователів ЗДО до організації театралізованої діяльності на етапі вузівського навчання залежатиме від таких педагогічних умов: включення до робочих програм навчальних дисциплін педагогічного циклу окремих тем з театральної педагогіки; ознайомлення студентів з передовим педагогічним досвідом з організації театралізованої діяльності дітей дошкільного віку; включення до програм педагогічної практики завдань з організації різних видів театралізованої діяльності дітей; систематичне залучення студентів до участі в конкурсах педагогічної майстерності різного рівня з презентацією одного з видів лялькового театру; запрошення виїзних лялькових труп до демонстрації нових лялькових вистав в умовах вузу та відвідування студентами лялькового театру з метою перегляду та подальшого обговорення лялькових вистав.

Ключові слова: підготовка студентів, дисципліни педагогічного циклу, педагогічні умови, театралізована діяльність, дошкільний вік.

manufacturing of various types of puppet theater with their subsequent presentation, demonstration of fragments of puppet performances during classes and pedagogical skills competitions, study of advanced pedagogical experience, etc. are considered to be effective forms and methods of work as part of practical classes of “Pedagogical Excellence”.

Conclusions. Success of university training of future nursery schools’ educators to organize theatrical activity will depend on the following pedagogical conditions: inclusion of some themes of theatrical pedagogy to the university educational disciplines work programs; acquaintance of students with advanced pedagogical experience in organization of preschool students’ theatrical activity; inclusion of dramatized activities organization tasks to the pedagogical practice programs; systematic involvement of students in pedagogical skill contests of various levels with presentation of one of the types of puppet theater; invitation to a university of a puppet troupe for demonstration of new puppet shows and students’ visiting of puppet theaters for the purpose of viewing and further discussion of puppet performances.

Keywords: students training, discipline of pedagogical cycle, pedagogical conditions, dramatized activity, preschool age

Актуальність теми дослідження. Розв'язання складних проблем сучасних закладів освіти вимагає суттєвого підвищення професіоналізму педагогічних працівників, їх готовності до педагогічної діяльності, постійного вдосконалення та оновлення професійної підготовки відповідно до актуальних соціально-педагогічних задач та пріоритетів.

Сучасні вимоги до особистості вихователя дітей дошкільного віку, його професійної компетентності ґрунтуються на засадах законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про дошкільну освіту”, Базового компонента дошкільної освіти та інших державних нормативних документів. Серед вимог, які висуваються до сучасного фахівця є висока професійна компетентність, яка розглядається як професійна підготовленість і здатність суб'єкта праці до виконання завдань і обов'язків повсякденної діяльності та яка є мірою й основним критерієм визначення її відповідності вимогам праці.

Поряд з високими моральними якостями, глибокими знаннями методики навчально-виховної роботи і психологічних особливостей дітей дошкільного віку сучасний вихователь повинен мати комплекс професійно важливих якостей, серед яких не останнє місце займає здатність до творчості. Адже виховний процес у сучасних закладах дошкільної освіти – це творчість, яка виявляється і в мистецтві проектування педагогічної взаємодії з дітьми, аналізу педагогічних ситуацій, в успішній реалізації запланованого тощо.

Тому, вже на етапі навчання майбутніх вихователів у закладах вищої освіти варто створювати умови для творчого самовираження студентів, у процесі вивчення педагогічних дисциплін цілеспрямовано використовувати методи активного навчання для усвідомлення майбутнім педагогом себе як активного “транслятора” виховних ідей і установок.

Постановка проблеми. За даними сучасних наукових досліджень та спостереженнями за практикою вузівського навчання традиційна система підготовки майбутнього педагога здебільшого спрямовується на теоретичне осмислення студентами сутності навчально-виховного процесу, на засвоєння системи педагогічних знань, умінь та навичок. Практика доводить, що не можна принижувати ролі аналітичних аспектів навчально-пізнавальної діяльності в підготовці вчителя, значення професійно-педагогічної компетентності, однак, такий підхід жорстко обмежує статус педагогічної діяльності, визначає переважно її нормативно-регламентовані основи, при цьому недостатня увага приділяється особистісним параметрам, суб'єктивним професійно значущим якостям вчителя, які забезпечують ефективність процесу професіоналізації [2, с.23].

Навчально-виховний процес у дошкільному закладі – явище складне, багатогранне, динамічне. Ми погоджуємось з позицією І. А. Зязюна, який переконаний, що педагогу недостатньо знань основ наук і методики навчально-виховної роботи. Адже всі його знання й уміння можуть передаватися вихованцям лише завдяки живому і безпосередньому спілкуванню з ними [5, с. 108].

Процес взаємостосунків з дітьми у закладі дошкільної освіти містить

багато складників, серед яких мистецькі, моральні, психологічні, технологічні, що й визначає якість спілкування. Щоб удосконалити професійне спілкування, зробити його більш впливовим, вихователів слід звертатися до театральної педагогіки. Для сучасного педагога важливо володіти мистецтвом самовираження, здатністю до перевтілення, співтворчості з вихованцями, колегами, співпереживання з ними. У царині театральної педагогіки кожен майбутній вихователь може знайти для себе засоби розкриття власних педагогічних здібностей, творчого потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійного становлення майбутнього педагога досліджена в різних аспектах багатьма вченими (О. О. Абдуліна, В. Ц. Абрамян, І. А. Зязюн, В. А. Кан-Калик, О. В. Киричук, Н. В. Кузьміна, Ю. М. Кулюткін, В. І. Лозова, О. Г. Мороз, В. О. Сластьоїн, Г. С. Сухобська, Н. М. Тарасевич та ін.). Місце та роль театралізованих ігор, як одного з видів творчих ігор, у становленні особистості дитини дошкільного віку вивчали Л. В. Артемова, Н. В. Гавриш, Р. Й. Жуковська, Н. С. Карпинська, Л. С. Фурміна.

Численні спроби вдосконалити професійну підготовку педагогів найчастіше стосуються навчальної роботи і ґрунтуються на намаганні усунути недоліки в професійній діяльності спеціалістів шляхом включення в навчальний план ЗВО нових навчальних дисциплін. Однак, специфіка педагогічної діяльності, головним інструментом якої виступає особистість педагога, вимагає і специфічного процесу професійного становлення вчителя-вихователя, зміст якого має глибоку особистісну спрямованість і мета якого – не лише засвоєння певної суми знань та оволодіння універсальними вміннями, а й формування цілісної особистості майбутнього педагога як інтегрованої характеристики її професійно значущих якостей.

Постановка завдання. Метою даної роботи є узагальнення проведених досліджень щодо рівня готовності майбутніх вихователів до організації театралізованої діяльності в умовах сучасних закладів дошкільної освіти та окреслення педагогічних умов ефективної підготовки студентів до означеного виду діяльності на етапі вузівської підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виховні можливості театралізованої діяльності досить широкі. У процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу студенти усвідомлюють, що беручи участь у ній, діти знайомляться з навколишнім світом через образи, фарби, звуки, а вміло поставлені питання змушують їх думати, аналізувати, робити висновки і узагальнення. З розумовим розвитком тісно пов'язана виразність реплік персонажів, непомітно активізується словник дитини, удосконалюється звукова культура її мови, її інтонаційний лад тощо.

Психолого-педагогічні дослідження засвідчують, що театралізована діяльність є джерелом розвитку почуттів, глибоких переживань і відкриттів дитини, залучає її до духовних цінностей [2]. Театралізовані заняття розвивають емоційну сферу дитини, примушують її співчувати персонажам, співпереживати подіям, які розігруються. Театралізована діяльність дозволяє формувати досвід соціальних навичок поведінки

завдяки тому, що кожен літературний твір або казка для дітей дошкільного віку завжди мають моральну спрямованість, дитина висловлює своє власне ставлення до добра і зла. Улюблені герої стають зразками для наслідування і ототожнення [3]. Саме здатність дитини до такої ідентифікації з улюбленим персонажем дозволяє педагогам через театралізовану діяльність справляти позитивний вплив на дітей. Театралізована діяльність дозволяє дитині вирішувати ряд проблемних ситуацій опосередкованих від особи будь-якого персонажа. Це допомагає долати нерішучість, невпевненість у собі, сором'язливість.

Проведене нами дослідження засвідчує, що важливе значення для професійного становлення майбутнього вихователя має рівень його готовності до театралізованої діяльності (знання видів театралізованої діяльності та методики їх організації; мотиви участі в даному виді діяльності та власна спроможність організувати відповідну діяльність). Можемо констатувати, що переважна більшість студентів четвертого курсу спеціальності 012 Дошкільна освіта Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського продемонструвала високий (38,9%) та достатній (43,4%) рівні знань видів театралізованої діяльності та методики їх організації. Серед основних мотивів участі майбутніх вихователів у таких видах діяльності студенти називають позитивні емоції (41,4%), захоплення процесом творчості (32,9%), набуття досвіду театралізованої діяльності (16,8%), отримання певної кількості балів для заліку (14,7%) та ін. А от щодо готовності та спроможності організувати театралізовану діяльність вихованців ситуація невтішна. Лише 16,9% випускників оцінили за десятибальною шкалою свою здатність організувати таку діяльність з дітьми дошкільного віку на високому рівні (8-10 балів), 29,8% респондентів засвідчили достатній рівень спроможності організувати театралізовану діяльність дошкільників (5-7 балів), більше половини студентів вважають свій рівень готовності до практичної діяльності низьким (1-4 бали). Однією з причин низького рівня власної готовності майбутніх вихователів до організації відповідної діяльності є відсутність практики набуття досвіду театралізованої діяльності на етапі навчання у ВЗО.

Аналіз наукових джерел, досвід викладацької діяльності, результати опитування студентів дають нам підстави стверджувати, що підвищити ефективність підготовки студентів до організації театралізованої діяльності з дітьми дошкільного віку можна за умов включення до робочих програм навчальних дисциплін педагогічного циклу окремих тем з театральної педагогіки; ознайомлення студентів з передовим педагогічним досвідом з організації театралізованої діяльності дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку, створення паперових та електронних папок такого досвіду; включення до програм педагогічної практики завдань з організації різних видів театралізованої діяльності дітей та оформлення відповідних відео звітів за результатами проходження практики; залучення студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта до участі в конкурсах педагогічної майстерності різного рівня з презентацією одного з видів

лялькового театру; запрошення виїзних лялькових труп до демонстрації нових лялькових вистав в умовах вузу та відвідування студентами лялькового театру з метою перегляду та подальшого обговорення лялькових вистав тощо.

У процесі вивчення навчальної дисципліни “Педагогічна майстерність” студенти знайомляться з різними видами театралізованої діяльності: сприймання театрального видовища, під час якого дитина є глядачем; підготовка театральної вистави, у процесі якої вихованець є і глядачем, і актором, і сценаристом, і дійовою особою; театралізована гра, залучаючись до якої дитина стає творцем, актором, режисером. На лабораторно-практичних заняттях майбутні вихователі мають змогу не лише на теоретичному рівні познайомитись з видами лялькового театру, його законами, правилами організації і показу лялькових вистав у ЗДО, а й відвідати ляльковий театр, набути досвіду виготовлення різних видів лялькового театру, продемонструвати фрагменти лялькових вистав. Дані заняття передбачають ретельну підготовку студентів до лялькової вистави й урахування при цьому певної послідовності: вибір літературного твору або сюжету для вистави; освоєння змісту твору; розподіл ролей; вибір різновиду лялькового театру; виготовлення декорацій, а за необхідності й ляльок; добір музичного супроводу, продумування шумових ефектів тощо. Завершується вивчення змістового модуля показом лялькової вистави (звіт мікрогруп).

Діяльність вихователя вимагає від нього умінь використовувати різні види театру і демонструвати їх дітям, залучаючи до цього процесу вихованців. Щоб лялькові вистави були привабливими, захоплювали дітей, майбутній вихователь повинен знати основні закони лялькового театру і вміло користуватися ними під час підготовки і показу вистави. Крім того, вихователь має доступно пояснити їх дітям, які беруть участь у підготовці лялькової вистави та її показі. Основні закони лялькового театру Л. П. Загородня та С. А. Тітаренко [4, с.127-129] пропонують освоїти майбутнім вихователям через їх участь у гуртку “Ляльковий театр”, основною метою якого є отримання необхідного обсягу інформації з мистецтва театру, лялькового театру, його історії та перспектив розвитку, формування в них умінь і навичок з ляльководення, постановки вистав, основ акторської майстерності, майстрування ляльок.

На думку К. С. Станіславського, для презентації свого таланту глядачам актору потрібні виразні дані: виразне обличчя, пластика, лінії тіла тощо [13]. У процесі вивчення теми “Мімічна та пантомімічна виразність вихователя” студенти на практиці переконуються, що ці властивості потрібні й вихователеві – головній дійовій особі в театрі одного актора, що розрахований на дітей дошкільного віку. Чим більше здібностей матиме в своєму творчому арсеналі вихователь, тим сильнішим, дієвішим буде його педагогічний вплив на вихованців. Таким чином, педагогові слід мати найкращі якості обдарованого актора.

А. Й. Капська формування артистичних умінь майбутніх педагогів пропонує здійснювати шляхом тісного взаємозв'язку педагогічної,

артистичної та риторичної діяльності [10]. Основними компонентами такого взаємозв'язку автор вважає: техніку і логіку мовлення; творчість; емоційно-образну виразність; зібраність (внутрішній контроль); рухливість (інтонаційну гнучкість); евристичність (творчий пошук); бачення (творчу уяву). Серед найважливіших рангових показників умінь, необхідних для ефективною артистичною діяльністю майбутнього педагога вона визначає: уміння читати художні твори, переказувати і розповідати їх; виступати перед аудиторією, емоційно впливати на слухача; уважно аналізувати текст, готуючись до його відтворення; володіти голосом, дикцією, орфоепічними нормами літературного мовлення; визначати і передавати власне ставлення до висловленого; демонструвати зразки мистецтва красномовства тощо.

Розвиток артистичних умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів може здійснюватись різними способами. В. Ц. Абрамян формування виконавського вміння в процесі професійної підготовки педагога розглядає через виховання навичок професійної уваги, розвиток уяви і фантазії, психофізичної свободи, творчого самопочуття та організації продуктивного спілкування [1]. Неабиякі можливості, на нашу думку, у розвитку акторських, творчих здібностей, уяви, фантазії, поетичних та музичних умінь, загальнолюдських цінностей, моральних якостей особистості майбутнього вихователя має ляльковий театр.

Ляльковий театр – це специфічний вид театрального мистецтва, особливий вид вистави, у якій діють ляльки. Театральна лялька – це пластичне узагальнення живої істоти – людини чи тварини, лялька – це ще й скульптура. Актор, оживляючи скульптуру, створює динамічне узагальнення живої істоти. Процес оживлення здається глядачам дивом. Саме це диво відрізняє мистецтво лялькового театру від статички зображувального мистецтва, переводячи його в розряд динамічного, видовищного. І це ж диво оживлення відрізняє мистецтво лялькового театру від будь-якого видовища, дійовою особою якого є людина, тобто від усякого виду “людського театру”, в якому відбувається перевтілення [2].

Ляльки можуть бути нещадно викривальними, викликаючи і сміх, і сльози, і ненависть, і симпатію. Умовність ляльки, її метафоричність, свобода, яку вона дає фантазії й вимислу роблять ляльку особливо близькою до казки, а через казку й до дитини. Казка – це основний репертуар лялькового театру у дошкільному віці. Казка комедійна, чарівна, романтична, народна, літературна, стародавня і сучасна, українська чи інших народів світу, – якою б вона не була, оживлена ляльками, в очах дітей постає привабливою, цікавою, захоплюючою, повчальною. Діти дошкільного віку безпосередні, їхні почуття чисті, переживання глибокі. Вони щиро віряють в добру силу й красу, в перемогу добра над злом.

Студенти знайомляться з різними жанрами лялькових казкових вистав, які можуть дивитися та розуміти дошкільники, набувають досвіду їх проведення. Це ігровий спектакль, в якому діти беруть активну участь; фантастична музична казка, лялькова опера тощо. Лялькова вистава для дітей не тільки покликана вирішувати ряд педагогічних завдань, але й має

бути твором мистецтва, який розвиває в дитині образне мислення й естетичне сприймання дійсності.

Розрізняють різні види лялькового театру для дітей: настільний (ляльковий, площинний, картонний, магнітний); театр картинок (театр картинок, фланелеграф); пальчиковий (пальчиковий театр, кокони); тіньовий театр; театр петрушки (бібабо, ляльки-рукавички). На одному з лабораторних занять з “Педагогічної майстерності” студенти демонструють фрагменти лялькових вистав за допомогою власноруч виготовленого театру або наявного (театр петрушки, пальчиковий та ін.)

У роботі з дітьми дошкільного віку майбутній вихователь може використовувати різні види ляльок: ляльки-маріонетки; верхові ляльки або ширмові – рукавична або петрушкова лялька; тростинна або яванська лялька; мімічна – лялька із м'яких матеріалів – трикотажу, гуми; механічна лялька; тіньова лялька; площинна лялька; тантамареска або “живі” ляльки та ін. У сучасному ляльковому театрі для дітей дошкільного віку можуть грати ляльки, створені творчою уявою вихователя, це – ляльки з ложок, речей ужитку, кулачкові ляльки, що одягаються на кулак ляльководи, вертунки – невеликі об'ємні ляльки із пап'є-маше, поролону, чи тканини, деталі яких кріпляться на паличку. Отже, видів лялькового театру і ляльок, які в ньому діють, дуже багато. Чим більше різноманітних видів театру буде використовувати у своїй роботі вихователь, тим глибше вони впливатимуть на розум, почуття й емоції вихованців.

У процесі опанування студентами методикою організації різних видів ігор студенти знайомляться з однією з важливих складових театралізованої діяльності – театралізованою грою. У багатьох дослідженнях театралізовані ігри класифікуються за способом реалізації сюжету: непередметні ігри (ігри-драматизації), в яких діти самі знаходяться в образі діючої особи і виконують взяті на себе роль; предметні ігри (ігри-інсценізації), в яких діючими особами є визначені предмети (іграшки, ляльки лялькового настільного театру, пальчикового театру тощо) [3]. Різні види лялькового театру використовуються в процесі театралізованих ігор дошкільнят. Л. В. Артемова пропонує поділяти театралізовані ігри залежно від провідних засобів виразності, за допомогою яких розкривається певний сюжет, тема, на дві основні групи: режисерські ігри та ігри-драматизації [2]. У цих іграх дитина є дійовою особою, вона створює сцени, веде роль іграшкового персонажа, передає його внутрішній світ інтонацією, мімікою. Причому міміка дитини часто не презентується глядачам, а пантоміма обмежена, адже дошкільник-актор діє з нерухомою або малорухомою фігурою.

Синтетичний характер театралізованої діяльності дозволяє успішно вирішити багато освітньо-виховних завдань дошкільного закладу: виховати художній смак, розвинути творчий потенціал, сформувані стійкий інтерес до театрального мистецтва, що надалі визначить потребу кожної дитини звертатися до театру, як до джерела емоційного співпереживання, творчої співучасті. Театр у дитячому садку навчить дитину бачити прекрасне в житті і в людях; зародить прагнення в ньому самому нести в життя

прекрасне і добре.

Вивчення студентами передового педагогічного досвіду організації театралізованої діяльності в сучасних дошкільних навчальних закладах дає підстави стверджувати, що активно використовуються всі види лялькового театру. Так, у ЗДС № 52 “Веселка” департаменту освіти Вінницької міської ради традиційним стало використання в процесі художньо-мовленнєвої діяльності з дітьми різного віку пальчикового, тіньового театрів та театру на фартушках. Фартушок, який одягає або вихователь, або дитина, оснащений і статичними, і динамічними декораціями. Динамічні частини кріпляться звичайними клейкими стрічками і мають змінюватися відповідно до сюжету. Цінним у цій роботі є можливість застосування вихователем творчих прийомів: уведення нового персонажу, внесення цікавих змін у казку, створення “казки про себе”, продовження казки, прийом “зроби навпаки” тощо. Вивчення досвіду вихователів дитячого садка надихнув майбутніх вихователів на виготовлення власноруч театру на фартушках.

Однією з умов формування у майбутніх спеціалістів навичок організації театралізованої діяльності дітей дошкільного віку та педагогічної майстерності взагалі є участь студентів у різного роду конкурсах педагогічної майстерності. Конкурс педагогічної майстерності для майбутнього вчителя – це, в першу чергу, творчий процес презентації цікавих педагогічних ідей; це постановка в нових умовах нових професійних завдань і пошук шляхів їх розв’язання, оволодіння новими технологіями, методами навчання і виховання, підвищення рівня компетентності; це випробування для майбутнього спеціаліста і, в той же час – можливість розкрити свої таланти і здібності, свій внутрішній потенціал; це прагнення розширити рамки своїх можливостей як впевненого, компетентного педагога; це стимул до рефлексії, самоаналізу, самооцінки, самоосвіти, до цілеспрямованої роботи душі й серця.

Наведемо приклад студентського есе на тему “Мої враження від участі в конкурсі педагогічної майстерності”. Студенти однієї з груп спеціальності “Дошкільне виховання” демонстрували фрагмент інтегрованого заняття-розваги природознавчої тематики з елементами театралізації для дітей молодшого дошкільного віку. *Марія М.:* “...Враження, що сонячним, казковим промінцем долинули до наших сердець, чудові миті дотику прекрасного, сповненого чарівності відчуття залишаться назавжди приємними спогадами. Дружні поради, слухні зауваження знайшли відображення у вдячності та найщиріших посмішках глядачів. Щасливі моменти студентського життя назавжди залишаться в наших серцях”.

Висновки. Отже успішність підготовки майбутніх вихователів ЗДО до організації театралізованої діяльності на етапі вузівського навчання залежатиме від дотримання педагогічних умов: включення до робочих програм навчальних дисциплін педагогічного циклу окремих тем з театральної педагогіки; ознайомлення студентів з передовим педагогічним досвідом з організації театралізованої діяльності дітей дошкільного віку,

створення паперових та електронних папок такого досвіду; включення до програм педагогічної практики завдань з організації різних видів театралізованої діяльності дітей та оформлення відповідних відеозвітів за результатами проходження практики; залучення студентів до участі в конкурсах педагогічної майстерності різного рівня з презентацією одного з видів лялькового театру; запрошення виїзних лялькових труп до демонстрації нових лялькових вистав в умовах вузу та відвідування студентами лялькового театру з метою перегляду та подальшого обговорення лялькових вистав тощо.

Означена робота з майбутніми вихователями дошкільних навчальних закладів сприятиме не лише розвитку їх артистичних умінь та навичок, а й допоможе в подальшому педагогічно грамотно керувати театралізованою діяльністю дошкільників – розвитку їх уяви, артистичних здібностей, створенню умов для максимального прояву дітьми винахідливості й творчості, вихованню в них моральних якостей, формуванню естетичних смаків тощо.

Подальшої розробки потребує питання міжпредметних зв'язків у підготовці студентів до організації театралізованої діяльності в умовах сучасних закладів дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Абрамян, ВЦ., 1996. 'Театральна педагогіка', К. : Лібра, 224 с.
2. Артемова, ЛВ., 2002. 'Театр і гра', К. : Томіріс, 291 с.
3. Богуш, АМ., Луцан, НІ., 2008. 'Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи', *Навчально-методичний посібник*, К. : Видавничий дім «Слово», 256 с.
4. Гузій, НВ., 1999. 'Вчитель як професіонал: категоріальний аналіз проблеми', *Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць*, Вип. 3, С. 22-29.
5. Огнев'юк, ВО., наук. кер. проекту, 2012. 'Дитина : Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років', *авт. колектив: Г.В. Беленька, Е.В. Белкіна, Н.І. Богданець-Білокаленко, С.А. Васильєва, М.С. Вашкленко та ін., 3-є вид.*, Київ, – 490 с.
6. Загородня, ЛП., Тітаренко, СА., 2010. 'Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу', *Навчальний посібник*, Суми : Університетська книга, 319 с.
7. Зязюн, ІА., Сагач, ГМ., 1997. 'Краса педагогічної дії', К. : УРІМБ, 302 с.
8. Любчак, ЛВ., 2013. 'Розвиток артистичних умінь майбутніх вихователів ДНЗ засобами лялькового театру', *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 4-5 квітня 2013 р.)*, за ред. Г.С.Тарасенко, Вінниця : ТОВ "Нілан ЛТД", Вип. 2, С. 451-454.
9. Мороз, ОГ., Омеляненко, ВЛ., 1992. 'Перші кроки до майстерності', К., 112 с.
10. Капська, АЙ., 1997. 'Педагогіка живого слова', К., 136 с.

11. Тарасенко, ГС., ред., 2010. 'Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти', *Навчально-методичний посібник*, К. : Видавничий дім «Слово», 320 с.
12. Гавриш, Н., Брежнева, О., Кіндрат, І., Рейпольська О., 2015. 'Розумне виховання сучасних дошкільнят', *Методичний посібник*, К. : Вид. дім «Слово», 176 с.
13. Станиславский, КС., 1985. 'Работа над собой в творческом процессе переживания', М. : Иск-во, 424 с.

Reference:

1. Abramyan, VTS., 1996. 'Teatral'na pedahohika (The theatrical pedagogy)', К. : *Libra*, 224 s.
2. Artemova, LV., 2002. 'Teatr i hra (The theater and game)', К. : *Tomiris*, 291 s.
3. Bohush, AM., Lutsan, NI., 2008. 'Movlennyevo-ihrova diyal'nist' doshkil'nykiv: movlennyevi ihry, sytuatsiyi, vpravy (The speech-game activity of preschoolers: speech games, situations, exercises)', *Navchal'no-metodychnyy posibnyk*, К. : *Vydavnychyu dim «Slovo»*, 256 s.
4. Huziy, NV., 1999. 'Vchytel' yak profesional: katehorial'nyy analiz problem (A teacher as a professional: a categorical analysis of a problem)', *Tvorcha osobystist' uchytelya: problemy teorii i praktyky: zbirnyk naukovykh prats'*, *Vyp. 3*, S. 22-29.
5. Ohnev'yuk, VO., nauk. ker. proektu, 2012. 'Dytyna : Prohrama vykhovannya i navchannya ditey vid dvokh do semy rokiv (A child: a program for the education and training of children from two to seven years)', *avt. kolektyv: H.V. Byelyen'ka, E.V. Byelkina, N.I. Bohdanets'-Biloskalenko, S.A. Vasyl'yeva, M.S. Vashklenko ta in., 3-ye vyd.*, Kyiv, – 490 s.
6. Zahorodnya, LP., Titarenko, SA., 2010. 'Pedahohichna maysternist' vykhovatelya doshkil'noho zakladu (The pedagogical skill of a kindergarten educator)', *Navchal'nyu posibnyk*, Sumy : *Universytets'ka knyha*, 319 s.
7. Zyazyun, IA., Sahach, HM., 1997. 'Krasa pedahohichnoyi diyi (A beauty of pedagogical action)', К. : *URIMB*, 302 s.
8. Lyubchak, LV., 2013. 'Rozvytok artystychnykh umin' maybutnikh vykhovateliv DNZ zasobamy lyal'kovoho teatru (A development of artistic skills of future schoolchildren through puppet theater)', *Aktual'ni problemy doshkil'noyi ta pochatkovoyi osvity v konteksti yevropeys'kykh osvitnikh stratehiy: Zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoyi konferentsiyi vykladachiv i studentiv instytutu pedahohiky, psykholohiyi i mystetstv (Vinnytsya, VDPU im. M. Kotsyubyns'koho, 4-5 kvitnya 2013 r.), za red. H.S.Tarasenko*, Vinnytsya : *TOV "Nilan LTD"*, *Vyp. 2*, S. 451-454.
9. Moroz, OH., Omelyanenko, VL., 1992. 'Pershi kroky do maysternosti (The First Steps to Excellence)', К., 112 s.
10. Kaps'ka, AY., 1997. 'Pedahohika zhyvoho slova (A pedagogy of a living word)', К., 136 s.
11. Tarasenko, HS., red., 2010. 'Orhanizatsiya dytyachoyi ihrovoyi diyal'nosti v konteksti nastupnosti doshkil'noyi ta pochatkovoyi osvity (The organization of children's gaming activities in the context of continuity of preschool and elementary education)', *Navchal'no-metodychnyy posibnyk*, К. : *Vydavnychyu dim «Slovo»*, 320 s.

12. Havrysh, N., Brezhnyeva, O., Kindrat, I., Reypol's'ka O., 2015. 'Rozumne vykhovannya suchasnykh doshkil'nyat (An intelligent upbringing of modern preschoolers)', *Metodychnyy posibnyk*, K. : Vyd. dim «Slovo», 176 s.

13. Stanislavskiy, K.S., 1985. 'Rabota nad soboy v tvorcheskoy protsesse perezhivaniya (The work on yourself in the creative process of experiencing)', M. : Isk-vo, 424 s.

УДК 373.2:37.091.21-058.64(075)

**УКРАЇНСЬКА ІГРАШКА ЯК ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ ЗАСІБ
ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОДИН
УЧАСНИКІВ АТО І ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ**

*UKRAINIAN TOY AS AN ETHNO-CULTURAL MEANS OF
UPBRINGING PRESCHOOL CHILDREN FROM THE FAMILIES OF
ANTITERRORIST OPERATION PARTICIPANTS AND INTERNALLY
DISPLACED PERSONS*

С. І. Поворознюк

Актуальність теми дослідження. Необхідність дослідження особливостей використання української народної іграшки в роботі з дітьми дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб викликана потребою оновлення психолого-педагогічних підходів до виховання дітей цих категорій, зокрема із використанням етнокультурних засобів.

Постановка проблеми. У статті обґрунтовано ефективність використання усього різноманіття українських народних іграшок (дерев'яних, глиняних, солом'яних, тканинних та ін.) в роботі з дітьми дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб для здійснення корекційно-виховної роботи з метою забезпечення їх успішної адаптації до нових соціальних умов, виконання завдань морального, естетичного та національно-патріотичного виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості використання української народної іграшки у вихованні дітей

Urgency of the research. The need to study the features of the use of Ukrainian folk toys in work with children of preschool age from the families of Antiterrorist operation participants and internally displaced persons, is due to the need to update the psychological and pedagogical approaches to the upbringing of children in these categories, including using ethnocultural tools.

Target setting. The article substantiates the efficiency of using the whole variety of Ukrainian folk toys (wooden, clay, straw, fabric, etc.) in work with preschool age children from the families of Antiterrorist operation participants and internally displaced persons for the implementation of correctional and educational work in order to ensure their successful adaptation to new social conditions, the fulfillment of the tasks of moral, aesthetic and national-patriotic education.

Actual scientific researches and issues analysis. The usage features of the Ukrainian folk toys in the education of preschool age children,